

Ribe Kjærgaards Bygningshistorie.

Af P. J. Petersen.

Ribe Kjærgaard i Hunderup Sogn er i de sidste Aar blevet særlig bekendt. Det skyldes det store Arbejde, som en Kreds af interesserede Mænd har gjort for at rejse det gamle Herresæde fra den dybe Fornedrelse, hvori det var sunket ved i 1868 at blive indrettet til Fattiggård for Vilslev—Hunderup Kommune. Gennem Dagbladenes, især »Vestkysten«, energiske Omtale af Sagen, J. M. Lauridsen, Sal. J. Frifelt og T. Kragelunds Kjærgaardbog og et nedsat Udvalgs Arbejde, lykkedes det at faa Staten til at genrejse Gaarden og indrette den til Ungdomslejr og senere til Fredehjem for unge Kvinder. — Nu er det besluttet, at den skal overgaa til Landbrugsskole.

Et Sagn vil vide, at Kjærgaard oprindeligt stod paa Herredsbyrget i Vilslev Enge. Dette er dog ganske ubeviseligt. Derimod er det sikkert, at den tidligere har staaet paa et cirkelrundt Voldsted af middelalderlig Karakter, som endnu kan spores ca. 300 m Syd for Gaarden ude i Engen.

Fra 1440 til Enevældens Tid var Gaarden i Langeslægtens Eje. Den første kendte Ejer var Henrik Eskesen (Lange). Af de øvrige er der særlig Grund til at nævne Hans Nielsen Lange, der synes at have haft Kjærgaard 1503—35, og dennes Søn, den mægtige og myndige Ridder, Rigsraad Niels Lange (1535—65), der forøgede Godset og oprettede Hunderup Birk. Man

har ment, at det er ham, der har flyttet Gaarden fra Voldstedet i Engen til dens nuværende Plads. Som det vil fremgaa af det følgende, kan det dog ikke passe. Den nuværende Kjærgaards ældste Bygningsdele, en Kælder med to store Tøndehvælv, tilhører nemlig den sengotiske Tid, og kan altsaa senest være opført af Hans Nielsen Lange. — Niels Lange efterfulgtes af Brodersønnen Hans Lange til Brejning, der havde Kjærgaard til 1609. Ogsaa Landsdommer Peder Lange, der ejede Kjærgaard 1614–61, bør nævnes.

1662 blev Erik Krag til Bramminge Ejer, 1687 Sviigersønnen, Generalløjtnant, Gehejmeraad Fr. Gersdorff, der ogsaa ejede Bramstrup og Lindvedgaard paa Fyn og Urup i Jylland. Baade som Militær og Godsejer var han virksom og spillede i det hele taget en betydelig Rolle. Paa Bramstrup byggede han 1689 en ny Hovedbygning, og ogsaa Kjærgaard ombyggede han. 1722 gik han imidlertid fallit og maatte afstaa sine fynske Godser. 1724 døde han, men hans dygtige Hustru Edel Margrete Krag overlevede ham til 1738. 1731 skødede hun til Sønnen, Oberstløjtnant Chr. Fr. v. Gersdorff, død 1748, hvis Enke, den ædle Margrethe Rosenørn, fortsatte Styret af Godset. Tilskyndet af den reformivrige Sognepræst Knud Lang, lod hun Hoveriet afløse. Efter hendes Død 1786 stilledes Godset til Auktion. Bønderne købte deres Gaarde, men selve Kjærgaard købtes af Sønnen, Kammerjunker Fr. Gersdorff, der 1790 skødede den til et Par Købmænd, hvorefter Gaarden udstykkedes. 1809–28 tilhørte den Kammerjunker A. C. Teilmann, »Jærgemesteren paa Kjærgaard«.

Efter dette historiske Tilbageblik skal vi nu betragte lidt af det Arbejde der er præsteret paa Kjærgaard siden Efteraaret 1940, efter at Danmark siden

Kjærgaard, set fra Syd.

den 9. April samme Aar var besat af fremmede Tropper*). I denne for vort Land saa trange Tid, lykkedes det at gennemføre dette Fredens Arbejde og genskabe et Bygningsværk, der ellers var dømt til Forfald.

Jeg har altid anset det for en Lykke, forbundet med den største Arbejdsglæde, at være med til at bygge videre paa, hvad forudgaaede Slægter har skabt af Kulturværdier for vort Land. Opgaven vanskeliggjordes ved, at der her skulde skabes Ramme om et Virke med Nutidens Krav med Hensyn til Bekvemmelig-

*) Det følgende gengiver i det væsentlige det Foredrag, som jeg holdt ved det store Kjærgaardstævne 20/8 1944.

heder og Indretninger, som Mennesker af 1940 kræver af Beboelses- og Brugshuse. Samtidigt var den mest krævende Del af Opgaven den at bevare alt, hvad der var tilbage af historiske Værdier og traditionsbundet Haandværk. For Nordfløjens Vedkommende maa man fra et kunsthistorisk Synspunkt betegne Restaureringen som ret haardhændet, idet Kælderen her er helt ny, uden Tilknytning til Fortiden. Syd- og Østfløjens Kældere derimod er med Omhu og uden Planændringer restaureret i deres oprindelige Skikkelse, det gælder i Særdeleshed alle Kryds- og Tøndehvælv. Iøvrigt er alle Enkeltheder af historisk og arkitektonisk Værdi bevaret paa en Maade, saa de anskueliggør Bygningens Udvikling gennem Tiderne.

Naar Arbejdet nu, efter ca. 3½ Aars Forløb, trods store Vanskeligheder med Hensyn til Fremskaffelse af Materialer og øgede Vanskeligheder paa Arbejdsmarkedet, kan betragtes som afsluttet, maa der først og fremmest rettes en Tak til de Mænd, der med utrættelig Energi arbejdede for Planen om Kjærgaards Restaurering. Der maa rettes en Tak til de bevilgende Myndigheder, der ikke skyede økonomiske Ofre for, at Kjærgaard kunde blive restaureret paa en værdig Maade. Det kan i den Forbindelse ikke undlades at nævne Arbejds- og Socialministeriets Ungdomsudvalg og daværende Fuldmægtig P. Stockholm, der altid viste Forstaaelse for de stillede Krav. Personligt mindes jeg med Tak nu afdøde kgl. Bygningsinspektør Mogens Clemmensen, der gennemgik og godkendte de første forelagte Skitser. Da der her var Tale om en fredet Bygning, skulde Mogens Clemmensen med sin store arkæologiske og arkitektoniske Viden have Tilsynet med den historisk korrekte Udførelse af Re-

staureringen. Grundet paa Mogens Clemmensens Sygdom overtog Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. Aage Roussell Tilsynshvervet. Samarbejdet i den forløbne Arbejdsperiode vil altid blive mindet med Taknemlighed.

Jeg skal nu forsøge at give Dem et Resumé af det, der er bygget op gennem Tiderne, og hvad der heraf er bevaret i Bygningens nuværende Skikkelse.

I Forbindelse med Arkitektens og Haandværkerens Arbejde tænker jeg saa tit paa en Replik i Dramaet »Faust«, hvor Mefisto siger til Faust: »... graa, kære Ven, er al Teori, den gyldne Praksis det er Livets grønne Træ.« Se, den Tanke er djævelsk; det er ogsaa Mefisto, der fremsætter den — nej Sandheden er, at alt, hvad Menneskehaand og Aand har frembragt, er skabt ved et intensivt Samarbejde mellem Teori og Praksis. Ved et Arbejde som det, der er præsteret her, er det en Betingelse, at dette Samarbejde er til stede, og der skal derfor rettes en Tak til Haandværkerne, der udførte Arbejdet paa Kjærgaard. Der er fra Haandværkernes Side udvist stor Interesse for Arbejdets Karakter, og der blev vist, at Nutidens Haandværk og Haandværkeruddannelse ikke staar tilbage for det, de gamle præsterede af gedigent Haandværk og veludført Arbejde. Dette, at Haandværkerne har Forstaaelse for Arbejdets Art, er af allerstørste Betydning ved Restaureringsarbejder. Naar der skal ryddes op og brækkes ned — Klinten skal skilles fra Hveden — da er det som at blade i Historiens store Billedbog, og det vil vise sig, om det, de forskellige Bygningsdele og det udførte Haandværk fortæller, kan tilknyttes de forskellige Annalers Beretninger, eller der fremdrages nye ukendte Forhold.

Selve den trefløjede Bygning danner de tre Sider i

en regelmæssig Firkant $36,11 \times 30,48$ m, strengt symmetrisk ordnet om begge Akser i Retning S. S. V.—Ø.N.Ø. og S.S.Ø.—N.N.V. Hovedfløjen er $30,48 \times$

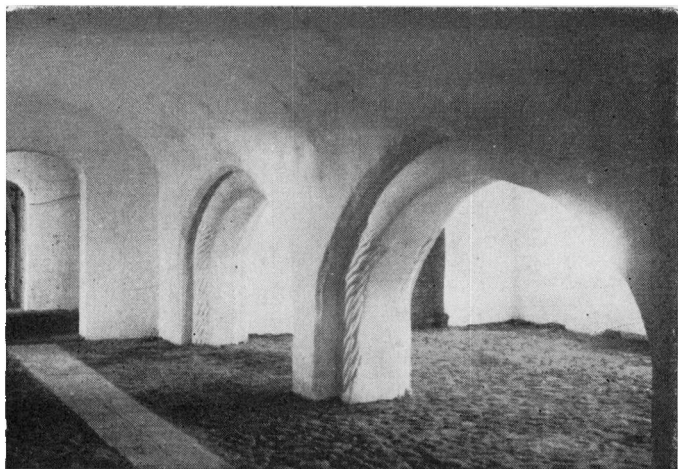

Kjærgaard, set fra Vest.

9,98 og de to Sidefløje $26,00 \times 8,60$. De to Sidefløje flankerer den mod Vest aabne Gaard. Her er der den Ejendommelighed, at Sidefløjene ikke er parallelle, idet Gaarden er 60 cm snævrere ved Fløjenes Sammenbygning ved Østfløjen, efter al Sandsynlighed er dette gjort for at opnaa en bedre perspektivisk Virkning. Ved Udgravninger forefandtes Fundamenter, der forbandt de to Fløje. Dette kunde tyde paa, at Gaarden i sin Tid har været lukket mod Vest, enten ved en lav smal Portbygning eller, hvad der er mere sandsynligt, ved en Spærremur med Portaabning. Ombygninger i forrige Aarhundrede, antageligt ca. 1830, eller da Nordfløjen blev indrettet til Stald, har udvisket Sporene af Fortanding og andre Bevisligheder

om, hvordan Indgangen til Gaarden har været. Ved omtalte Ombygning er der anvendt Mursten af omtrent normal Format, ellers er alt Murværk paa Kjærgaard udført af Munkesten i Maal $25,5 \times 12,5 \times 6,3$ cm. Til Murmørtel er anvendt Muslingekalk, Kassemurværk forefandtes ikke. Under alt Murværk ligger store Syldsten (indtil $\frac{1}{3}$ m³) paa fastlejret Sandbund. Murtykkelsen er i Hovedfløjens Kælder 108 cm eller 4 Sten, Ydermure iøvrigt 3 Sten i Hovedfløjen og i Sidefløje $2\frac{1}{2}$ Sten og 3 Sten i Kældermure.

Kjærgaard, som den staar i Dag med sin aksefaste Deling, er Resultatet af en betydelig Ombygning, som blev udført af Frederik Gersdorff i Aarene 1685–95. Facadedelingen er nøjagtigt, som den opførtes dengang. Det var en Betryggelse under Arbejdet, at alle de gamle Vinduesaabninger med Smiger og Buer samt Døraabninger med Smiger, False og Buer var bevaret, idet alle Tilmuringer var udført som Blændvægge.

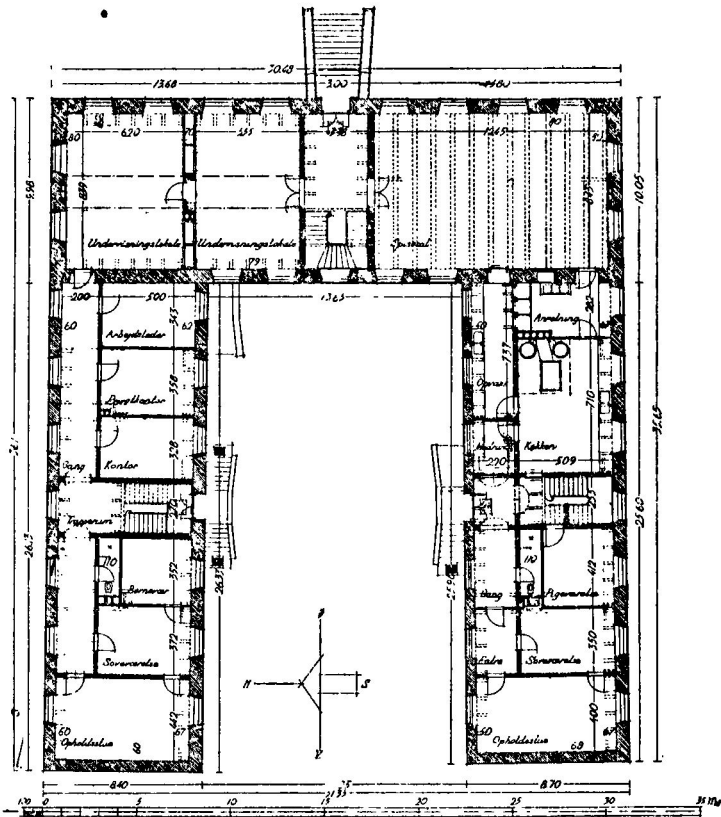
Den sengotiske Kælder. Gaardens ældste Bygningsdel.

"KJÆRGAARD"

Stueplan M. 1:100

Plan 2

Stueplan.

der under den nuværende Spisesal. Denne Kælder kan betragtes som den egentlige Huskerne og vidner om, at der fra den sene Middelalder har staaet en Bygning af ret anseelige Dimensioner. Denne Bygningsdel med de to store Tøndehvælv og Gulv af pikkede

Marksten stammer fra den sengotiske Tid i Danmark og maa være opført i Tiden mellem 1450 og 1520. De snoede Teglmotiver paa Piller og Buer er typiske Detailler fra denne Periode, ligesom det ogsaa her er muligt at konstatere Kældergulvets Niveau fra den tidligste Tid.

Der kan kun siges meget lidt om Kjærgaards Udseende i *Renæssancetiden*, da Lange-Slægten sad som Herremænd paa Gaarden.

Ved Gersdorffs Ombygning forandres Bygningens Karakter fra Gotik og Renæssance til Barok, idet dog Bygningens Grundform bevares.

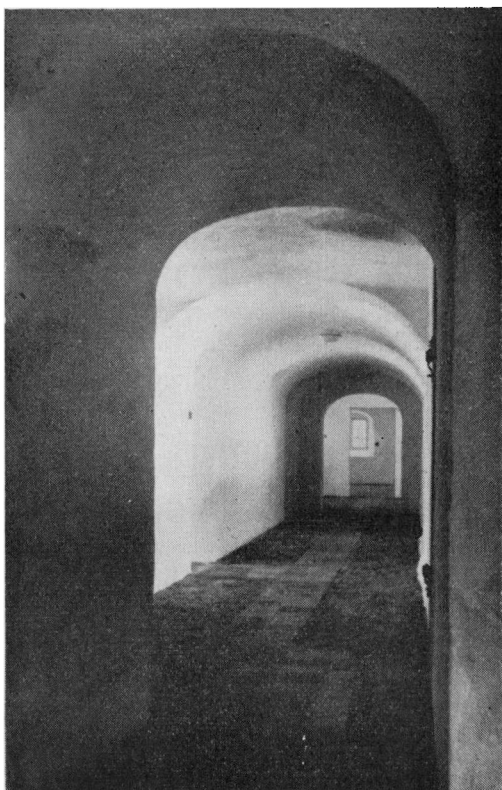
Det kan i denne Forbindelse være paakrævet at indskyde et Par stilhistoriske Bemærkninger. Den tidlige Renæssance naaede til Danmark omkring 1550, og Højrenæssancen kulminerede i Danmark omkring 1600. Her maa man ikke lade sig forvirre af, at Renæssancen i Moderlandet Italien hegnyndte 1425. Højrenæssancens to Stormestre, Leonardo da Vinci og Michael Angelo, fødtes henholdsvis 1452 og 1475. Bygninger af disse to Mestre er fra 1500—1545. Leonardo døde 1519.

Naar man undres over, hvor sparsomme *Renæssancemotiverne* paa Kjærgaard er, kan det kun forklares ved den gennemgribende Ombygning, som Gersdorff lod foretage. F. Eks. kan nævnes, at da Sandstensportalen blev taget ned for at blive restaureret, viste det sig, at der paa Bagsiden fandtes rene Renæssanceornamenter, Stenene har altsaa været anvendt før og er tilpasset den nye Stilart ved Gersdorffs Ombygning. Af Minder fra Renæssancen og Lange-Slægtes Tid kan nævnes Hvælvene i en Del af Hovedfløjens og Sydfløjens Kælder, endvidere de to Sandstens Vaabenskjolde der nu er indmuret over Døren til Spisesalen, samt et Relief af et Løvehovede der

nu er indmuret over Døren til Undervisningslokalet, yderligere kan nævnes Bølgefrisen, der er indmuret over Døren i Hovedfløjen mod Gaarden. De fleste af disse Sten er fundne under senere opført Murværk og Skorstene, hvor de simpelthen er anvendt til Fundering. De ovennævnte Vaabenskjolde har tilhørt Hans Lange til Kjærgaard og hans Hustru Johanne, Datter af Søhelten Peter Schramm. Hans Lange var Ejer af Kjærgaard fra 1565—1609 og har altsaa været en af den danske Højrenæssances Mænd. Derfor bør de to Vaabenskjolde betragtes som det fornemste Minde, der er tilbage paa Kjærgaard fra Renæssancetiden.

De to Sandstenstavler over Indgangene til Nord- og Sydfløj fra Gersdorffs Tid var saa medtaget, at en Rekonstruktion var nødvendig, men Brudstykkerne kunde dog give et klart Billede af Ornamentikken og Bogstavslinjet. Dette gengiver Navnene paa Frederik Gersdorff og hans Hustru Edel Margrethe Krag samt Aarstallet 1695. Da Gersdorff fik Skøde paa Kjærgaard i 1687 ligger det nærliggende at antage, at Ombygningen har været fuldført i Aaret 1695. Da det er gaet mange af de danske Herregaarde fra Renæssancetiden, som det er gaet Kjærgaard, at de er bygget og ombygget i Overgangstider mellem Stilarterne, er det ikke tilfældigt, at Dr. phil. V. Lorenzen har betegnet Stilen for en stor Del af de danske Herregaarde som gotisk Renæssance. Denne Overgangsstil har givet utallige danske Herregaarde deres Særpræg, og Kjærgaard staar idag i det ydre som en typisk Repræsentant for denne Bygningstype.

Hvad *den indre Udbygning* angaar, da er denne, under Hensyntagen til Fortidens Levn, tilpasset Nutidens Krav. Nordfløjen, der i mange Aar er anvendt

Kældergang i Sydfløjen, set fra Hovedbygningen.

som Staldbygning, var den mest medtagne og har saaledes krævet det største Arbejde. Ifølge gamle Beretninger hed det sig, at der ogsaa under denne Fløj skal have været hvævede Kældere. Dette viste sig ikke at være rigtigt. Det kunde nemt bevises, idet Murene ikke var ført ned i Kælderdybden, og den oprindelige Stuegulshøjde kunde nøjagtig fastslaaes, da de gamle Vindues- og Døraabninger blev frem-

draget. Derimod er det rigtigt, at der i denne Fløj har været Køkkener og dertil hørende Rum. Det gamle Ildsted fremdroges og Skorstensfundamenter ligeledes; disse udviste, at Skorstenen har været over Ildstedet. Ligeledes kunde den oprindelige Ruminddeling fastslaaes, Skillerrummene har været opført af Bindingsværk. Da Ruminddelingen har været bestemt efter Fag og Facadedeling, er den nuværende Rumdeling paa det nærmeste den samme, kun med den Forskel, at Sidegangen nu ligger mod Nord. Kældernedgangene til Nord- og Sydfløjen blev fremdraget under Udgravning af Gaarden og stammer fra Ombygningen 1695. Da der forefandtes Spor af baade Trappetrin og Vanger og ved den nordre Nedgang endvidere Spor af indmurede Nokker, var det muligt at rekonstruere Trapperne i deres oprindelige Form. Ved Nordfløjen er der endvidere den Ejendommelighed, at Kælderen strækker sig ind under Fløjen i den Udstrækning, Nedgangen har. Bagved Nedgangen ligger den i Kjærgaardbogen omtalte Jomfruovn, det har dog været umuligt at paavise, at der har været Aftræk fra Ovn.

Ved Omtale af Hovedfløjen melder sig først Spørgsmaalet om, hvorvidt denne har været med 1 eller 2 Etager. Efter som Arbejdet skred frem, maatte det betragtes som fastslaaet, at Bygningen har haft to Etager. For det første forefandtes i Ydermurens Østside Spor af en opgaaende Trappevange. Ved Rensning og Udgravning af Voldgraven forefandtes Murrester, der kun kunde stamme fra en Nedbrydning. I Gavlene var de oprindelige Vinduesnicher bevarede, og Sidemuren indimod de to Sidefløje har man ogsaa ladet staa og kun afbrudt saameget, at Skraaheden passede til det i sin Tid paalagte Rørtag. Da man

Hovedfløjen, set fra Øst.

indrettede Halvdelen af Hovedfløjen til Lade og i den Anledning skulde fjærne Bjælkelaget, er man gaaet frem paa den Maade, at man simpelthen afskar Bjælkerne et Stykke indenfor Muren. Da Rørtag og Gesimsen blev afbrudt, viste det sig, at Bjælkerne gik igennem i hele Murtykkelsen med Fodrem baade ved Inder- og Ydermurkant. Der var udført meget smukt Tømrerarbejde, og denne Indspænding af Bjælkerne kan ogsaa betragtes som et Bevis paa, at der har været to Etager. Af det gamle Tømmer fra Kjærgaards Storhedstid lykkedes det ved ihærdig Anstrenselse at restaurere og bevare Bjælker til Loftet over den nuværende Spise- eller Mødesal; denne Sal giver idag et levende Indtryk af Baroktidens Herregaardssale. Alle indvendige Døre er rekonstruerede efter Opmaalinger af Kjærgaards gamle Døre, ligesom de nye Indfatninger er udført efter nøjagtige Opmaa-

linger paa Kjærgaard. Vinduerne er ligeledes profileret efter de gamle Opmaalinger af Kjærgaardsvinduer fra Tiden omkring 1700. Da der ikke fandtes Spor af den gamle Hovedtrappe, er Gelænder, Søjler og Balustre i den nye Trappe bygget over gamle Barokmotiver. Gulvet i Forhallen burde have været udført i Ølandssten, men da disse ikke var til at fremstikke paa den Tid, Fløjen og Arbejdet skulde afleveres, maatte man nøjes med et Klinkergulv. Lofterne i Undervisningslokalerne er pudsede og har samme Hulkel som Lofter i det gamle Kjærgaard. I Hjørnet af Spisesalen er fremdraget den gamle Latrinekanal, der dog ikke som f. Eks. paa Spøtrup er markeret paa Ydermuren.

I Tilslutning til det ovenanførte om Hovedfløjens Kælder skal ogsaa nævnes den nordlige Kælder med aaben Kamin, som det lykkedes at bevare i sin oprindelige Skikkelse, Hvælvene er fra Overgangstiden mellem Renæssance og Barok. Ved Omtale af Hovedfløjens Kældere kan man ikke undlade at omtale det i Kjærgaardbogen meget omtalte hemmelige Rum, der i sin Tid er blevet opfyldt. Ved Udgravningen var Arbejderne meget spændt paa, hvad der vilde komme for Dagens Lys. Nogen nedgravet Skat fandtes dog ikke, der fremdroges derimod en lille muret Ovn eller Ildsted, og efter al Sandsynlighed staar vi her overfor et af *de gamle Alkymisters og Guldmageres Arbejdsrum*. Dette passer iøvrigt godt med Tiden omkring *den store Ombygning*, idet der vides, at der i Christian IV's, Erederik III's og Christian V's Tid har været mange Guldmagere her i Landet. Nu maa man vistnok ikke betragte disse Guldmagere som rene Charlataner, de beskæftigede sig nemlig foruden med Kemi ogsaa med Kunsthaandværk og almindeligt

Haandværk. Der vides, at nogle af de gode Metallegeringer fra den Tid er udførte i Slottenes Alkymistkældere. og flere værdifulde Opdagelser indenfor Kemien skyldes Guldmagerne. Jeg saa engang i Nürnberg Brugsgenstande og Smykker, som var udført af en meget berømt Guldmager. Fik denne Mand ikke lært Folk at fremstille Guld ad syntetisk Vej, saa har han i alt Fald skænket Efterslægtens Kunsthaandværkere glimrende Forbilleder, der vanskeligt lader sig udføre bedre den Dag idag. Ved den her omtalte Alkymistovn er det ligeledes mærkeligt, at der ikke fandtes Spor af Aftræk, muligt er det, at en eventuel Skorsten er bleven fjærnet under *den store Ombygning*, men der kan ogsaa være den Mulighed, at der ingen Aftræk har været, idet der ved disse Arbejder udelukkende anvendtes Trækulsild, Røg og Damp har saa faaet Aftræk gennem den aabne Kamin til Skorstenen. Netop i Lange-Slægten har der været stor Interesse for Guldmageriet. Almindelig kendt er jo Alkymisten Erik Lange, Sophie Brahes Forlovede, der bortdestillerede alt, hvad han ejede. Ovnene her er antagelig opført af en Lange.

Sydfløjen, der er en Pendant til og symmetrisk med Nordfløjen, kunde restaureres under Hensyntagen til den gamle Ruminddeling. Bortset fra det moderne indrettede Køkken er Bygningen ført tilbage til Tiden omkring 1700. Hele Fløjen har hvælvede Kældere. Kælderrummet i Vestgavlen er fra samme Tid og Form som den tilbyggede Kælder i Hovedfløjen, de øvrige Kældere er noget ældre, og der fandtes her tydelige Spor fra Tiden før Gersdorffs Ombygning.

I det vestlige Kælderrum er bevaret den i Kjærsgaardbogen omtalte Kærlighedsbrønd, og endvidere er bevaret det gamle Ildsted. I Rummet længere mod

Bagerovn i Sydfløjen.

Øst er bevaret den gamle Bagerovn, denne og Ildstedet har haft Aftræk til samme Skorsten, hvorfra der fandtes tydelige Spor. Kældergangene er nu som før belagt med pikkede Brosten, i Midten af Gangen laa der før et Gangbrædt, dette er erstattet med gamle, klinkbrændte Fliser, der stammer fra Gaardens forskellige Ombygninger. Under Restaureringen er der fundet en Del Profil- og Formsten fra Gaardens ældste og ældste Tid. Disse er indmuret i en Ramme af Munkesten i det udgravede Kælderrum i Hovedfløjen, og sidder nu som Eksempler paa Teglmurstenens dekorative Anvendelse gennem Tiderne. Beklageligt er det, at Facaderne paa Kjærgaard er bleven hvidtede, det samme er forøvrigt ogsaa Tilfældet med enkelte andre af vore Herregaarde, f. Eks. Gisselfelt og Hesselagergaard. Da der i Kjærgaards Forfaldstid ved Omlavninger og Tilmuringer er anvendt mange forskellige Stenstørrelser, maatte Arbejdet med Afpik-

ning og Rensning af Facaderne opgives som uoverkommeligt. Med Hensyn til Sidefløjenes Tagetager kan der intet siges om deres Anvendelse i tidligere Tider. Tagomlægningen i Forfaldstiden fra Tegl til Rørtag har udslettet hvert Spor. De under Restaureringen indbyggede Tagkviste kan derfor ikke siges at tilhøre Kjærgaard. Kvisten paa Hovedfløjen er efter Kvistmotiver fra omkring 1700 (Artillerikvisten). Da denne Tagkvist ved sin Gavloppbygning vilde være for kraftig til de lavere Sidefløje, har Tagkvistene paa disse faaet Afvalmning i Lighed med Kvistene paa Hotel Dagmar i Ribe.

Voldgraven omkring Gaarden er, efter at vildvoksende Træer og Buske er fjærnet, reguleret som et smukt Minde om Fortiden. Grundet paa Kultiverings- og Afvandingsarbejder vil det dog næppe lykkes at

Voldgraven.

faa Vand i Graven, dertil er Vandstanden sænket for meget. Hvælvingen over Hundehuset under den udvendige Hovedtrappe maa stamme fra Gersdorffs Ombygning, og Trappen er derfor rekonstrueret som den var før Restaureringen, saa Hundehuset bevares uændret. Tanken om Vindebro og Gaarden som befæstet Borg maa føres tilbage til Lange-Slægtens Tid. Parken er reguleret og omlagt paa en smuk Maade.

»Sværdtid er endt, det er Plovtid paany!« Vi har nu Grund til at haabe, at det ogsaa maa blive Grov tid for det Arbejde, der skal trives paa Niels Langes og Margrethe Rosenørns gamle Gaard.
